

บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางการแพร่กระจาย
นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา

นางสาวพวงทอง สติตพงศ์สถาพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเสตทศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-862-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017946 117293984

ROLES OF EDUCATIONAL TECHNOLOGISTS AS CHANGE AGENTS IN
DIFFUSION OF INNOVATIONS IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY

MISS PUANGTONG SATITPONGSATAPORN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Audio - Visual Education
Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-862-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางการแพร่
กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา

โดย

นางสาวพวงทอง สัตติพงษ์สถาพร

ภาควิชา

โสตทัศนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ๗ ตะกั่วทุ่ง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *ผอ. วิชา* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชาภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *อรจรรย์ ๗ ตะกั่วทุ่ง* ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ๗ ตะกั่วทุ่ง)

..... *ประศักดิ์ ทอมสิน* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ ทอมสิน)

..... *สุกรี รอดโพธิ์ทอง* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกรี รอดโพธิ์ทอง)

..... *ไพพร คุณาวุฒิ* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพพร คุณาวุฒิ)

..... *สุกัญญา นิมาพันธ์* กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุกัญญา นิมาพันธ์)

ทางทอง สถิตพงศ์สถาพร : บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษานฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา (ROLES OF EDUCATIONAL TECHNOLOGISTS AS CHANGE AGENTS IN DIFFUSION OF INNOVATIONS IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. อรรถจริย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 149 หน้า. ISBN 974-578-862-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูโสตทัศนศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษานฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยศึกษาบทบาทการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา 6 บทบาท คือ บทบาทการแนะนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา บทบาทการให้รายละเอียดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาและการใช้ บทบาทการสาธิตการใช้งานนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา บทบาทการฝึกอบรมวิธีการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา บทบาทการให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาในชีวิตประจำวัน และบทบาทการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ หลังจากการยอมรับของกลุ่มผู้ใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นผู้บริหารครูผู้สอน และครูโสตทัศนศึกษา จำนวน 315 คน ซึ่งสุ่มจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 20 โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูโสตทัศนศึกษา เห็นว่าบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษานฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ทั้ง 6 บทบาทเป็นบทบาทที่มีความสำคัญในระดับปานกลาง
2. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูโสตทัศนศึกษา เกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษานฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษานั้นแตกต่างกัน

ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

PUANGTONG SATITPONGSATAPORN : ROLES OF EDUCATIONAL TECHNOLOGISTS AS
CHANGE AGENTS IN DIFFUSION OF INNOVATIONS IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY.
THESIS ADVISOR : ASST.PROF. ONJAREE NATAKUATOONG, Ph.D. 149 PP.
ISBN 974-578-862-7

The purposes of the study were to determine and to compare the opinions of administrators, teachers and educational technology or audio-visual teachers in secondary schools in Bangkok concerning the roles of educational technologists as change agents in diffusion of innovations in educational technology. The roles were grouped in six categories : proposer, information giver, demonstrator, trainer, helper and encouraged agent. The subjects of this study consisted of 315 administrators, teachers and educational technology teachers who were randomly selected from 20 schools in Bangkok Metropolis. The questionnaires were used to collect data.

The results revealed that :

1. The administrators, teachers and educational technology teachers perceived all six roles of educational technologists as moderate importance.
2. No Significant difference was found between the perceived importance of administrators, teachers and educational technology teachers.

ภาควิชา ไซตทัศน์ศึกษา
สาขาวิชา ไซตทัศน์ศึกษา
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ๗ ตะกั่วทุ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ๗ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประศักดิ์ หอมสนิท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพพร คุณาวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกรี รอดโพธิ์ทอง และอาจารย์ ดร.สุกัญญา นิমানันท์ ที่เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เขยประทับ รองศาสตราจารย์ ดร. ลำลี ทองธิว รองศาสตราจารย์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ รองศาสตราจารย์ สุนันท์ ปัทมาคม อาจารย์สำราญ มีแจ่ม ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และคณาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมเก็บข้อมูลและ วิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ในการวิจัยครั้งนี้

พวงทอง สถิตพงศ์สถาพร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญตาราง	๘
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
คำถามการวิจัย	8
สมมติฐานการวิจัย	9
ขอบเขตการวิจัย	9
คำจำกัดความในงานวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา	13
สาเหตุการเกิดนวัตกรรมทางการศึกษา	16
องค์ประกอบของการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา	18
การยอมรับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาและข้อเสนอแนะในการสนับสนุนการใช้ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา	20
ขั้นตอนการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา	27
การแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียน	31
ตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา	34

หน้า

บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลางการแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
3. วิธีดำเนินการวิจัย	53
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	100
อภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	128
รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร	129
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	130
แบบสอบถาม	132
ประวัติผู้วิจัย	145

ศูนย์วิจัยทรัพยากรชีวภาพ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของสถานภาพของผู้บริหาร	60
2. จำนวนและร้อยละของสถานภาพของครูผู้สอน	63
3. จำนวนและร้อยละของสถานภาพของครูโสตทัศนศึกษา	68
4. ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะตัวกลาง การแพร่กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา ตามกระบวนการแพร่ กระจายนวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษา 6 ขั้นตอน	72
5. ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการแนะนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การศึกษาของนักเทคโนโลยีการศึกษา	75
6. ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการให้รายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรม ทางเทคโนโลยีการศึกษาและการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของ นักเทคโนโลยีการศึกษา	78
7. ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการสาธิตการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของนักเทคโนโลยีการศึกษา	81
8. ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการฝึกอบรมวิธีใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษาของนักเทคโนโลยีการศึกษา	84

9. คำเจลีย์ คำส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ
คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก
ในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษานักเทคโนโลยีการศึกษา 87
10. คำเจลีย์ คำส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ
คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ หลังการ
ยอมรับการใช้ของครูอาจารย์ 90

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย